

Egy darabka élet a Skanzenben

Ma avatják fel a Dél-Dunántúl tájegységet a szentendrei szabadtéri múzeumban

Aztán gané kerül-e abba a dombba? – kérdezte Cseri Miklós főigazgató az ócsényi ház kerti kapujában állva, és őszinte érdeklődéssel figyelte, ahogy munkatársai trágyadombot építenek, meszelik az árnyékszékét, gazolják a téglával kövezett udvart. Tíz nap volt még hátra a szentendrei Szabadtéri Néprajzi Múzeum új, Dél-Dunántúl tájegységének mai megnyitásáig, és a látogatónak úgy tűnhetett, aki él és mozog a Skanzenben, az mind az új porták körül sürgölődik.

Füvesítették a rézsűket, krumplit ültettek a veteményeskertben, a precízen megrajzolt tervekkel követve tárgyakkal rendezték be a próbaültéstől még füstszagú szobákat. Akadt persze olyan ház is, ahol mintha a természet minden ereje összeesküdött volna a muzeológusok ellen: a már szinte késznek nyilvánított szennai épületbe beköltözött például egy cincér, és elképesztő elánnal rágni kezdte a faelemeket. Ki kellett hát gyorsan pakolni, mindent fertőtleníteni – s csak azután kezdődhetett újra a berendezés.

A legtöbb porta azonban már a közel végleges képét mutatta a múlt hét elején is. A hidasi házban meg lehetett csodálni a konyhai falvédőt és a tisztaszoba ki tudja, honnan került díszes kályháját, faragott ajtaját. A faddi ágy alatt már ott lapult az éjjeliedény, a drávacsehi konyhában farkasszemet nézett a piros zománcos lábas és a családfő ősréginek látszó gondolkodószéke, az ócsényi tanya dermesztően hideg borospincéjében pedig legfeljebb a jellegzetes, savanykás illatot hiányolhatta az ember a tekintélyes méretű hordók mellől.

A Dél-Dunántúl tájegység a hatodik az eredetileg eltervezett tíz épületcsoport közül. Igaz, az eltelt bő negyedszázad alatt a koncepció is módosult; ma már – egyebek mellett – a XX. század második felének bemutatását is céljuknak tartják a szakemberek. Így, ha helyükre kerülnek végre a harminc éve lebontott, elraktározott legrégebbi épületek, sor kerülhet a sokunknak ismerős ÁFÉSZ-boltos, buszfordulós, kockaházás falukép megjelenítésére is. Addig azonban még sok mindent fel kell építeni. Noha az elmúlt években felgyorsult a munka – 2000-ben felavatták a Balaton-Felvidék tájegységet, s a mostani megnyitó után jövőre

Bodolyabéri harangláb

újabb ünnepség, a Tokaj-Hegyalja házcsoportjainak átadása következik –, még bőven van mit tenni a régi tervek megvalósításáért.

Négy és fél évi munkával, 450 millió forinttal költséggel épült fel a Skanzen újabb tájegysége. Kilenc lakóportán hetven-nyolcvan építmény kapott helyet – a tyúkóltól a haranglábig terjed a műfaji skála. A kilenc porta a három megye – Tolna, Baranya és Somogy – tájait mutatja be, az Ormánság és a Sárköz ugyanúgy megjelenik itt, mint a Zselic vagy Belső-Somogy. Az összkép rendkívül színes lett, hiszen ezen a vidéken számos nemzetiiség is él. Talán a hidasi ház története a leginkább elgondolkodtató: a 40-es évek legvégén a kitelepített sváb család helyére Jugoszláviát elhagyni kényszerülő bukovinai székelyeket költöztettek, akik azonban a maguk kicsinyke motyójával be sem tudták rendezni a nagyszobát. Szinte üresen áll ma is, miközben a konyhában az

ötvenes évek jellegzetes zöld konyhabútorát látni.

Míg az épületállomány zöme harminc éven át a Skanzen raktáraiban várta az újbóli felépítést, az ócsényi tanya például másolat: az eredeti védett műemlékként áll a helyén odahaza. Annak idején négyezer tárgyat is begyűjtöttek a muzeológusok – ehhez most csaknem ugyanannyit hozott a Zentai Tünde vezetésével dolgozó csapat. Még árokkal övezett temető is került a képzeletbeli falu szélére, benne eredeti és másolatban elkészített fejfák láthatók.

A szemléletbeli váltás szinte minden ponton tetten érhető. Nemcsak abban, hogy most először a majdani téli látogathatóság reményében a fal-fűtés beépítésével is kísérleteznek, és hogy egy-egy házban az archaikus berendezés helyett már a félmúlt enteriőrje is megszemlélhető. Abban is az új szemléletet érezni, hogy a „tipikus” életterek immár valódi történeteket

rejtnek. A házakról pontos dokumentációt vezettek a szakemberek, feljegyezték a családtörténeteket, a gazdaságok történetét. A tárgyak körülbelül egyharmada konkrétan köthető egyes családokhoz és településekhez. Az ócsényi ház egykori lakója még el is látogatott az épületbe, hogy a múzeumbeli állapotot összevesse gyerekkori emlékeivel.

A „küldő” településekkel való kapcsolatot egyébként is rendkívül fontosnak tartja a múzeum. Immár hagyomány, hogy a falvak lakói el-eljárnak Szentendrére, étellel töltik meg a messzire került portákat. Ezúttal a megyei múzeumi szervezetektől is sok segítséget kaptak, például máshonnan már beszerezhetetlen tárgyakat kölcsönözhettek tőlük. De a legfontosabb mégis az – mondja Cseri Miklós –, hogy mindenki megnyugodjon: a Skanzen nem elrabolja, hanem megőrzi az értékeket.